

Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση, Δια βίου Μάθηση: Θεωρία και Πράξη

Ενότητα 5: Ενηλικίωση και ανάπτυξη

Γιώργος Κ. Ζαρίφης

Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Ψυχολογικές και ανθρωπιστικές προσεγγίσεις στην ανάπτυξη και τη μάθηση των ενηλίκων, ενηλικίωση και ανάπτυξη, στρατηγικές και τρόποι μάθησης στους ενηλίκους, ο ρόλος της μνήμης και των συναισθημάτων, εμπειρική και μετασχηματιστική μάθηση, ο ρόλος του κριτικού στοχασμού.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 5^ο

ΕΝΗΛΙΚΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Προσδιορισμός των χαρακτηριστικών του ενήλικου ατόμου και συσχέτισή τους με τις έννοιες της εκπαίδευσης και της μάθησης, στρατηγικές και τρόποι μάθησης στους ενηλίκους, ετοιμότητα για μάθηση, συνειρμική, κοινωνική, μεταβατική, οργανωσιακή, ενορατική και αυτό-διαχειριζόμενη μάθηση, e-learning.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(1/30)

- Σύμφωνα με τον λεξιλογικό όρο «**ενήλικος**» είναι αυτός που έχει ενηλικιωθεί, που έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του.
- Όμως ο όρος «**ενήλικος**» είναι πολύ πιο περίπλοκος και πολυδιάστατος από ότι φαίνεται εκ πρώτης όψεως .
- Είναι καταρχάς όρος βιολογικός και υποδηλώνει αυτόν που έχει την ικανότητα αναπαραγωγής. Από νομική πλευρά η ενηλικίωση δεν είναι μία ενιαία έννοια αλλά συνοδεύεται από διαφορετικά κατά ηλικία καθήκοντα και υποχρεώσεις. Τόσο τα **νομικά** δικαιώματα όσο όμως και η αναπαραγωγική ηλικία του ατόμου διαφέρει από κοινωνία σε κοινωνία και από εποχή σε εποχή. Έτσι η έννοια του ενηλίκου προσδιορίζεται από τις εκάστοτε κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες. Συνηθέστερο κριτήριο ωστόσο σύμφωνα με το οποίο ένα άτομο θεωρείται ανήλικο ή ενήλικο είναι η ηλικία.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(2/30)

- Σύμφωνα με ορισμένους θεωρητικούς ωστόσο ο όρος «ενήλικος» αποτελείται από μια σειρά από έννοιες. Η λέξη μπορεί να αναφέρεται σε κάποιο στάδιο του κύκλου ζωής του ατόμου, στην κοινωνική κατάσταση του ή και σε ένα κοινωνικό υποσύνολο δηλ. ενήλικοι ως ξεχωριστή κατηγορία από τα παιδιά.
- Για να προσεγγίσει κανείς όμως καλύτερα τον παραπάνω όρο καλό είναι να εντοπίσει εκείνα τα χαρακτηριστικά τα οποία είναι σύμφυτα με την έννοια της ενηλικιότητας.
- Σύμφωνα με τον Rogers (1998) η ενηλικιότητα αποτελείται από τρεις κύριες ομάδες: την πλήρη ανάπτυξη, την αίσθηση προοπτικής και την αυτονομία.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(3/30)

- **Η έννοια της πλήρους ανάπτυξης** είναι στενά συνυφασμένη με την ωριμότητα. Η ωριμότητα όμως είναι ένα ιδανικό που επιδιώκεται μάλλον παρά πραγματώνεται απόλυτα, καθώς η επέκταση και η αξιοποίηση όλων των ικανοτήτων του ατόμου διαρκεί καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου. Η διεργασία, λοιπόν, της κίνησης προς ολοένα και περισσότερη ωριμότητα είναι κάτι που συνδέεται με την ενηλικιότητα.
- **Η έννοια της αίσθησης προοπτικής** έρχεται σε αντίθεση με την παιδικότητα. Σύμφωνα με την έννοια αυτή οι ενήλικοι θα συμπεριφερθούν με περισσότερη αίσθηση της προοπτικής γεγονός που θα τους οδηγήσει σε σωστότερες κρίσεις για τον εαυτό τους αλλά και για το περιβάλλον τους και θα πετύχουν έτσι μια πιο ισορροπημένη ένταξη στη ζωή και στην κοινωνία.
- Τέλος, το τελευταίο στοιχείο της ενηλικιότητας είναι η **υπευθυνότητα**. Είναι χαρακτηριστικό του ενηλίκου να είναι υπεύθυνος για τον εαυτό του, τις πράξεις του και την εξέλιξη του.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(4/30)

- Ο Knowles, ένας από τους μεγαλύτερους θεωρητικούς της εκπαίδευσης ενηλίκων, υποστηρίζει την ιδέα της **κοινωνικής ωριμότητας**. Σύμφωνα με αυτή την ιδέα ενήλικος μπορεί να χαρακτηριστεί κανείς όταν έχει φτάσει σε ένα επίπεδο κοινωνικής ωριμότητας όπου μπορεί να αναλάβει υπεύθυνη θέση μέσα στην κοινωνία.
- Συγκεκριμένα ο Knowles (1998) υποστηρίζει, πως η ωριμότητα είναι μια από τις ανάγκες του ενήλικου, στις οποίες καλείται να ανταποκριθεί ένας εκπαιδευτής ενηλίκων. Για τον Knowles ο όρος ωριμότητα είναι πολυδιάστατος. Αναφέρει δεκαπέντε από τις κύριες διαστάσεις του, περιγράφοντας έτσι τις αλλαγές οι οποίες συντελούνται στον ενήλικο. Έτσι, η πορεία προς την ωριμότητα χαρακτηρίζεται από αυτονομία, ενεργητικότητα, αντικειμενικότητα, ευρύ φάσμα ικανοτήτων και ενδιαφερόντων, υπευθυνότητα, αλτρουισμό, αυτογνωσία, αυτό-αποδοχή, εστίαση στις αρχές που συνδέουν τα στοιχεία του περιβάλλοντα χώρου, πρωτοτυπία, ανοχή στην διαφορετικές ερμηνείες της πραγματικότητας (ανυπαρξία μίας και μοναδικής αλήθειας), ορθολογισμό και βαθιά γνώση και κατανόηση των πραγμάτων.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(5/30)

Η έννοια της **μάθησης** είναι και αυτή αρκετά περίπλοκη και ορίζεται διαφορετικά από τα διάφορα ρεύματα της παιδαγωγικής. Έτσι για τους συμπεριφοριστές μάθηση είναι η σχετικά μόνιμη αλλαγή στη συμπεριφορά, η οποία είναι αποτέλεσμα ενίσχυσης ή εμπειρίας ενώ για τους γνωστικούς μάθηση είναι η απόκτηση του γνωστικού δυναμικού που απαιτείται προκειμένου το άτομο να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του περιβάλλοντος

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(6/30)

- Σε μία προσπάθεια συνδυασμού ο Κολιάδης (1997) ορίζει τη μάθηση ως **μία σχετικά μόνιμη αλλαγή στη συμπεριφορά ή στο δυναμικό για εκδήλωση συμπεριφοράς που μπορεί να είναι αποτέλεσμα ενίσχυσης ή εμπειρίας**, η οποία δεν οφείλεται σε φυσικές αντανακλαστικές αντιδράσεις, σε ωρίμανση ή σε ασθένεια.
- Για τον Rogers (1998) όμως η έννοια της μάθησης ως αλλαγή είναι πολύ απλοϊκός γιατί κάθε αλλαγή δεν είναι μάθηση. Οι αλλαγές που έρχονται με τη γήρανση ή με άλλες φυσικές διεργασίες μπορούν να επιφέρουν μαθησιακές αλλαγές αλλά δεν μπορούν να χαρακτηριστούν οι ίδιες ως «μαθησιακές αλλαγές». Επίσης μερικές μορφές μάθησης αποτελούν επιβεβαιώσεις μάλλον παρά αλλαγές προτύπων γνώσεων και συμπεριφορών. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι αλλαγές κατευθύνονται περισσότερο προς την ενίσχυση παρά προς τη μεταβολή των προτύπων γνώσης και συμπεριφοράς.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(7/30)

Έτσι ο Rogers ορίζει τη μάθηση ως *εκείνες τις μόνιμες αλλαγές που προξενούνται εκούσια στα πρότυπα δράσης, σκέψης και στα συναισθήματα του ανθρώπου*. Ο Rogers μάλιστα επεκτείνει την έννοια της μάθησης και προσθέτει ότι:

- η μάθηση είναι η **δυναμική και όχι η παθητική** απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων
- η μάθηση είναι **προσωπική και ατομική**: μπορούμε να μάθουμε από τους άλλους και σε σχέση με άλλους, αλλά τελικά, όλες οι μαθησιακές αλλαγές συντελούνται ατομικά,
- η μάθηση είναι **εκούσια**, προβαίνουμε σε αυτή μόνοι μας, την επιδιώκουμε εμείς οι ίδιοι, δεν είναι υποχρεωτική.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(8/30)

- Μαθαίνουμε διαρκώς μέσα από τρεις βασικές μορφές αλληλοδιαπλεκόμενων δραστηριοτήτων: πρώτον, προσαρμοζόμαστε στις αλλαγές που συντελούνται στο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο, δεύτερον, προσαρμοζόμαστε στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις των επαγγελματικών χώρων και τρίτον, ενεργοποιούμε για την κάλυψη των εσωτερικών μαθησιακών επιθυμιών μας, που πηγάζουν από τα προσωπικά ενδιαφέροντα, καθώς και από την τάση για ενηλικιότητα και αυτό-εκπλήρωση.
- Οι αλλαγές μέσω της μάθησης συντελούνται σε τρία κυρίως πεδία: των γνώσεων, των στάσεων και των δεξιοτήτων, και τέλος
- Η μάθηση συντελείται όταν υπάρχει υποκίνηση γι' αυτήν. Η υποκίνηση εξαρτάται είτε από εγγενείς παράγοντες, όπως η εσωτερική ανάγκη, είτε από εξωγενείς, όπως εξωτερικά εναύσματα ή πιέσεις.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(9/30)

Πιο συγκεκριμένα για την εκπαίδευση ενηλίκων, υπάρχει και το μοντέλο του **Döring** για την μάθηση της εκπαίδευσης ενηλίκων, το οποίο βασίζεται στις εξής πέντε βασικές αρχές:

1. μάθηση είναι μία γενική διαδικασία αλλαγής αλλά επειδή οι ενήλικοι έχουν διαμορφώσει ένα σχετικώς σταθερό κοσμοείδωλο, δυσκολεύονται στις αλλαγές,
2. στη μάθηση συμμετέχει ολόκληρος ο άνθρωπος με όλη την προσωπικότητα του,
3. η μάθηση είναι μια διαδικασία διαρκούς μεταβολής και διερεύνησης, που αφορά τη σκέψη, το συναίσθημα και τη δράση. Έτσι το υποκείμενο το οποίο μαθαίνει συμμετέχει ενεργώς σε αυτήν την διαδικασία,
4. η μάθηση χρειάζεται πολλές επαναλήψεις και προσπάθειες,
5. η μάθηση χρειάζεται πολλά μέσα για να επιτευχθεί.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(10/30)

Οι παραπάνω θεωρίες δίνουν έμφαση στην **ατομική μάθηση**. Υπάρχει ωστόσο και η **κοινωνική μάθηση**, η οποία παίζει σημαντικό ρόλο τόσο στην τυπική αλλά κυρίως στην εκπαίδευση ενηλίκων, όπως άλλωστε θα δείξουν τα κεφάλαια που ακολουθούν . Στο σημείο θα γίνει μια σύντομη αναφορά στις **βασικές αρχές της κοινωνικής μάθησης**, οι οποίες είναι οι εξής:

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(11/30)

Κοινωνική αλλαγή. Ένας από στόχους της μάθησης είναι η δομική, διαδικαστική και ατομική αλλαγή των κοινωνικών συστημάτων. Τα άτομα μαθαίνουν μέσα από τις ομάδες να προσαρμόζουν την συμπεριφορά τους και να συνεργάζονται γεγονός που ενισχύει την αλληλεγγύη, την ενσωμάτωση και κατ' επέκταση την συνολική εξέλιξη των μελών του συστήματος.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(12/30)

Επικέντρωση στα μέλη της ομάδας. Η κοινωνική μάθηση χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι όλα τα μέλη συμβάλλουν σε αυτή. Κάθε μέλος συναποφασίζει για την πορεία και την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(13/30)

Ανοιχτή διαδικασία. Η κοινωνική μαθησιακή διαδικασία αν και θεωρείται μια διαδικασία με κατεύθυνση στους στόχους, χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι οι στόχοι, τα μέσα και οι τρόποι παραμένουν ανοιχτοί.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(14/30)

Μαθησιακή διαδικασία βημάτων. Οι αλλαγές που πραγματοποιούνται μέσω της μάθησης πρέπει να έχουν διάρκεια και να έχουν γίνει συνείδηση στα άτομα. Για το λόγο αυτόν η κοινωνική μαθησιακή εξέλιξη πρέπει να πραγματοποιείται με μικρά βήματα.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(15/30)

Αλλαγή των εσωτερικών και εξωτερικών συνθηκών. Η κοινωνική μαθησιακή εξέλιξη είναι πολυδιάστατη και λαμβάνει υπόψη της το σύνολο της μαθησιακής διαδικασίας. Στα πλαίσια της ατομικής διάστασης, υπερισχύει η αλλαγή της εσωτερικής διάστασης του ατόμου, ενώ στη δομική διάσταση την πρώτη θέση κατέχει η εξωτερική συνθήκη στην οποία βρίσκεται το άτομο.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(16/30)

Από την μετωπική στην αυτόνομη μάθηση.

Όσο περισσότερο ανοιχτή είναι μια μαθησιακή διαδικασία τόσο περισσότερο απομακρύνεται η ίδια η μάθηση από την μετωπική της μορφή, ενισχύοντας έτσι την αυτονομία των εκπαιδευομένων. Η αυτόνομη μάθηση θεωρείται πολύ σημαντική και εφαρμόζεται σε όλες τις μορφές της κοινωνικής οργάνωσης.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(17/30)

Είναι γεγονός πως **το κοινωνικό πλαίσιο είναι πολύ σημαντικό για την πραγματοποίηση της μάθησης**. Αυτή η αντίληψη είναι που οδήγησε τον Jarvis στην άποψη: *«πως η ατομική προσέγγιση της εκπαίδευσης ενηλίκων, χωρίς στοιχεία της κοινωνικής προσέγγισης, θα αποτελούσε παρουσίαση μιας πλασματικής εικόνας της πραγματικότητας»*.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(18/30)

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ

- Για να μπορεί να προσεγγίσει κανείς τον τρόπο μάθησης των ενηλίκων είναι απαραίτητο να σκιαγραφηθεί το προφίλ και τα χαρακτηριστικά των ενηλίκων ως ξεχωριστή ομάδα-στόχος της εκπαίδευσης.
- Έτσι σύμφωνα με τον Rogers οι ενήλικοι παρουσιάζουν επτά χαρακτηριστικά. Το **πρώτο χαρακτηριστικό** είναι ότι οι συμμετέχοντες σε ένα πρόγραμμα είναι εξ ορισμού ενήλικοι, δηλ. παρουσιάζουν αυξανόμενη αυτονομία και έχουν αναπτυγμένες αντιλήψεις για τον εαυτό τους και για το περιβάλλον τους.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(19/30)

- **Δεύτερον**, βρίσκονται σε εξελισσόμενη πορεία ανάπτυξης και όχι στο ξεκίνημα αυτής. **Είναι** άνθρωποι που βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη και συμμετέχουν ενεργά σε αυτήν την πορεία. **Επίσης** φέρνουν μαζί τους ένα σύνολο από εμπειρίες και αξίες, με τις οποίες δημιούργησαν τη δική τους αντίληψη για την ταυτότητα τους. **Οι ενήλικοι** όταν έρχονται στην εκπαίδευση, κουβαλούν μαζί τους κάποιες δεδομένες προθέσεις ή ανάγκες όπως επίσης και ορισμένες προσδοκίες όσον αφορά την ίδια την εκπαίδευση. Για αυτούς η μάθηση φαίνεται να τελειώνει όταν έχουν καλυφθεί οι ανάγκες τους.
- **Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό** των ενηλίκων είναι ότι έχουν ανταγωνιστικά συμφέροντα. Για αυτούς η εκπαίδευση είναι ζήτημα δευτερεύοντος ενδιαφέροντος καθώς επισκιάζεται από τους άλλους κοινωνικούς ρόλους του ατόμου, όπως το ρόλο του επαγγελματία και του οικογενειάρχη.
- **Τέλος**, έχουν ήδη διαμορφωμένα μοντέλα μάθησης. Κάθε ενήλικο άτομο έχει ήδη αναπτύξει τον δικό του τρόπο και ρυθμό μάθησης με αποτέλεσμα οι μαθησιακοί τρόποι που απαντώνται στις διάφορες ομάδες ενηλίκων να ποικίλλουν.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(20/30)

<u>ΦΥΛΗ</u>	<u>ΣΤΟΧΟΣ</u>	<u>ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ</u>	<u>ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ</u>	<u>ΣΧΕΣΗ</u>	<u>ΜΕΘΟΔΟΙ</u>
ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ	Η ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ, ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΙΜΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΕΝΗΣ ΜΕ ΤΑ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ	ΤΟ ΑΤΟΜΟ	ΟΛΟΙ ΟΙ 'ΚΛΑΣΙΚΟΙ'/ Η ΔΙΩΝΙΩΣ ΠΟΛΥΤΙΜΗ ΓΝΩΣΗ		'ΑΔΕΙΕΣ ΚΑΝΑΤΕΣ'/ΜΕΤΑΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ/Η ΑΥΘΕΝΤΙΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ/ΟΙ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ
ΟΙ ΑΥΤΟ-ΕΚΠΛΗΡΩΥΜΕΝΟΙ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΥΤΥΧΙΑ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ/ ΑΥΤΟ-ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ	ΤΟ ΑΤΟΜΟ	ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ/ΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ/ ΚΡΥΦΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΒΓΑΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ		ΚΑΘΕΡΕΠΤΕΣ/ ΚΗΠΟΥΡΟΙ/Η ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΙΤΗΤΗ/ ΕΠΑΝΑ-ΤΡΟΦΟΔΟΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ
ΟΙ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΙ	Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ (Ιδιαίτερα των μη προνομιούχων)	ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΜΕΣΑ Σ' ΕΝΑ ΟΡΙΣΜΕΝΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΑΜΕΣΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ Η ΑΝΑΓΚΗ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ ΤΟΥ 'ΜΑΘΗΤΗ'		ΔΑΣΚΑΛΟΣ= ΔΙΑΙΤΗΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ
ΟΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΕΣ	Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ	ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΟΥ ΝΑ ΑΛΛΑΞΕΙ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΕΣΗΣ		ΚΑΘΟΔΗΓΗΤΕΣ- ΗΓΕΤΕΣ/ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ/ ΔΙΑΛΟΓΟΣ/ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΞΑΣΚΗΣΗ
ΟΙ ΤΕΧΝΟΚΡΑΤΕΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ/ΑΠΟΔΟΤΙΚΟ ΤΗΤΑ ΜΕΣΩ ΕΠΙΤΥΧΟΥΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ/ ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΕΙ Η ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΗΘΩΣ ΔΙΑΣΠΩΝΤΑΙ ΣΕ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΕΣ/ ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ/ ΚΑΘΕ ΤΕΧΝΙΚΗ Η ΟΠΟΙΑ ΕΠΙΦΕΡΕΙ ΚΕΡΔΟΣ ΕΙΝΑΙ ΘΕΜΙΤΗ

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(21/30)

- Η μάθηση δεν είναι μια καθαρά ατομική υπόθεση αλλά μπορεί να πραγματοποιηθεί συλλογικά, μέσα στα πλαίσια της κοινωνίας, της ομάδας.
- Άλλωστε κάθε είδους εργασία, πνευματική και σωματική, επαγγελματική και εργοστασιακή, σε μεγάλο βαθμό καθορίζεται και επηρεάζεται από τις κοινωνικές μαθησιακές διαδικασίες και συλλογική μάθηση. Ο καθένας που συμμετέχει σ' αυτές τις μαθησιακές διαδικασίες δεν αγωνίζεται πλέον μόνος του. Η συλλογική μάθηση βρίσκει μεγάλη απήχηση στην οικονομία και στη βιομηχανία. Ο κύριος λόγος είναι ότι η ομαδική εργασία είναι μια άκρως κοινωνικοποιητική διαδικασία κατά τη διάρκεια της οποίας δημιουργούνται νέοι ρόλοι, νέες αξίες και νέοι κανόνες με αποτέλεσμα να τροποποιείται ή και ακόμα να αλλάζει δομή η ίδια η επιχείρηση.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(22/30)

- Η ομάδα είναι κάτι παραπάνω από μία απλή συνάρθρωση ατόμων. Για να υπάρξει μια ομάδα πρέπει να υπάρχει κάποια μορφή κοινής ταυτότητας αλλά και αυτό δεν είναι αρκετό. Χαρακτηριστικά μάλιστα αναφέρει: « Η ομάδα πρέπει να ξεχωρίζει από το σύνολο, δηλ. από μορφώματα, που αν και έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό, δεν μπορούν να ταυτιστούν με την έννοια της ομάδας και αυτό γιατί δεν υπάρχει αλληλεπίδραση».
- Συνεπώς για να χαρακτηριστεί μια συνάρθρωση ατόμων ως ομάδα πρέπει να υπάρχουν τα έξης τρία χαρακτηριστικά: **πρώτον**, κοινή ταυτότητα και κοινός στόχος, **δεύτερον** αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών, η οποία επιτρέπει την ανάπτυξη κοινών στάσεων και συναισθημάτων, κάποια συναισθηματική εμπλοκή και ένα ελάχιστο σύνολο συμφωνημένων αξιών και αρχών. Και **τρίτον**, οι ομάδες δεν είναι στατικές αλλά δυναμικές. Οι ομάδες μεγαλώνουν, εξελίσσονται και μόνο τότε μπορούν να χαρακτηριστούν ως πετυχημένες.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(23/30)

Τη θεωρία του «Δυναμικού Πεδίου για τις Ομάδες» εξέφρασε πρώτη φορά ο **Lewin**. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μελών της ομάδας, καθώς και της ομάδας με το περιβάλλον της, εξαρτώνται από την οργάνωση του ζωτικού χώρου της ομάδας, έτσι όπως διαμορφώνεται τη συγκεκριμένη στιγμή στον συγκεκριμένο χώρο.

Αυτό σημαίνει ότι τα στοιχεία της ομάδας και του περιβάλλοντος γίνονται αντιληπτά από τα μέλη της σε σχέση με τη συγκεκριμένη κατάσταση που βιώνεται εκείνη τη στιγμή. Το σθένος των διαφόρων στοιχείων που συνθέτουν τον ζωτικό χώρο, η ικανότητα δηλ. έλξης ή άπωσης των στοιχείων αυτών, δεν είναι απόλυτο, αλλά μεταβάλλεται μέσα από τη συνεχή ανατροπή και επανασύσταση της ισορροπίας του πεδίου – εξ ου και ο ορισμός του πεδίου ως δυναμικό.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(24/30)

- Με άλλα λόγια το περιβάλλον ή μια κατάσταση σε μία ομάδα δεν μένει πάντα σταθερή αλλά μπορεί να αλλάξει έστω και αν μεταβληθεί ένα στοιχείο της. Η ομάδα σ' αυτή τη θεωρία αναγνωρίζεται ως σύστημα αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών, όπως και μεταξύ της ομάδας και του περιβάλλοντος.
- Το σύστημα αυτό της αλληλεπίδρασης παίρνει ιδιαίτερη μορφή για κάθε ομάδα και εξηγεί τη λειτουργία και τη συμπεριφορά της. Πρόκειται δηλ. για ένα σύστημα αλληλεπιδρώντων δυνάμεων που ωθούν για εσωτερική και εξωτερική δράση.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(25/30)

Υπάρχουν πολλά είδη ομάδων, με τα δικά του χαρακτηριστικά το καθένα. Ο Rogers (1998) κάνει λόγο για ομάδες τριών ειδών, για τις τυπικές ομάδες, τις μη τυπικές και για τις ομάδες αναφοράς.

- Η δομή της **τυπικής ομάδας** είναι ήδη καθορισμένη πριν από την εισδοχή των μελών και το νέο μέλος δεν συμβάλλει έμπρακτα. Η δομή αυτή δεν αλλάζει από τα μέλη της παρά μόνο από έξωθεν παράγοντες. Τέτοιες ομάδες δεν αφορούν την εκπαίδευση ενηλίκων καθώς οι ομάδες στην εκπαίδευση ενηλίκων είναι εθελοντικές και συμμετοχικές, είναι δηλ. μη τυπικές.

- Οι **μη τυπικές ομάδες** διακρίνονται σε πρωτογενείς και δευτερογενείς. Οι *πρωτογενείς* είναι μικρές ομάδες με στενό δεσμό μεταξύ τους και αμοιβαία αποδοχή των ρόλων. Οι *δευτερογενείς* είναι μεγαλύτερες και για αυτό οι τακτικές σχέσεις πρόσωπο με πρόσωπο δύσκολα γίνονται πράξη. Οι **πρωτογενείς και δευτερογενείς ομάδες** δεν είναι ευδιάκριτες μορφές και πολλές φορές αλληλεπικαλύπτονται, χωρίς να αποκλείει η μία την άλλη. Στην εκπαίδευση ενηλίκων, τόσο εκπαιδευτές όσο και εκπαιδευόμενοι, φέρνουν μαζί τους πολλές και διαφορετικές και αλληλοεπικαλυπτόμενες πρωτογενείς και δευτερογενείς ομάδες.

- Τέλος, οι ομάδες αναφοράς περιλαμβάνουν άτομα από τα οποία αντλεί κανείς αξίες, αρχές σκοπούς και στόχους σύμφωνα με τη δικιά του αίσθηση προσοικείωσης.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(26/30)

ΤΡΟΠΟΙ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΟΥΣ

Ο ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΠΑΘΗΤΙΚΟ

Μερικοί μαθητές επιζητούν με ενεργητικό τρόπο πληροφορίες και αυτοί είναι και οι λεγόμενοι αυτο-κατευθυνόμενοι μαθητές. Ενώ άλλοι μπορεί να είναι περισσότερο παθητικοί στην αποδοχή των πληροφοριών που τους προσφέρονται.

Η ΑΦΟΜΟΙΩΣΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Οι Kolb & Fry (1975) περιγράφουν τον αφομοιωτή ως κάποιον του οποίου οι κυρίαρχες μαθησιακές του ικανότητες είναι η αφηρημένη σύλληψη και η ανακλαστική οργάνωση, ενώ ο προσαρμοστικός είναι αυτός του οποίου η δύναμη αντλείται από τον ενεργή πειραματισμό και τη μάθηση μέσω της πρωτογενούς εμπειρίας.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(27/30)

ΤΟ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΑΦΗΡΗΜΕΝΟ

Μερικοί μαθητές προτιμούν να ξεκινούν από μία πρωτόγνωρη και χειροπιαστή κατάσταση, όπως για παράδειγμα η εμπειρία, ενώ άλλοι προτιμούν να ξεκινούν από μία αφηρημένη, θεωρητική ιδέα. Αυτό το ύφος μάθησης είναι παρόμοιο με το προηγούμενο.

Η ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΛΙΣΗ

Ο συγκλίνων είναι καλύτερα σε μία αφηρημένη σύλληψη και στον ενεργή πειραματισμό, ενώ ο αποκλίνων είναι πιο ισχυρός όταν έχει να κάνει με ανακλαστική παρατήρηση και χειροπιαστή εμπειρία.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(28/30)

Η ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΕΝΑ ΧΩΡΟ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΑΠΟ ΚΑΠΟΙΟ ΧΩΡΟ

Ο Wilkin (1971: 24) περιγράφει αυτούς του δύο τύπους με παρόμοιο τρόπο όπως στον προηγούμενο διαχωρισμό. Η αντίληψη στην εξάρτηση από το χώρο κυριαρχείται από την ολική οργάνωση του ενώ μέρη του χώρου αντιμετωπίζονται ως συγχωνευμένα. Στη δεύτερη περίπτωση όμως τα μέρη του όλου αντιμετωπίζονται ως διαφορετικά από τον οργανωμένο χώρο.

Η ΕΣΤΙΑΣΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΣΑΡΩΜΑ

Αν οι μαθητές έχουν να επιλύσουν κάποιο πρόβλημα, αυτοί που εστιάζουν, θα εξετάσουν το πρόβλημα ως σύνολο και θα δημιουργήσουν υποθέσεις οι οποίες θα αλλάξουν στο βαθμό που θα υπάρξουν νέες πληροφορίες. Οι σαρωτικοί όμως θα επιλέξουν ένα μόνο μέρος του προβλήματος και θα θεωρήσουν πως είναι και η λύση του έως ότου βέβαια κάποια νέα πληροφορία το αναιρέσει οπότε θα πρέπει να επαναλάβουν τη διαδικασία.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(29/30)

Η ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΤΜΗΜΑΤΙΚΗ

Αυτή η προσέγγιση στη μάθηση έχει τη βάση της στην ψυχολογία Gestalt: Εδώ μερικοί μαθητές αντιμετωπίζουν τα φαινόμενα ως ένα όλο ενώ άλλοι συνδέουν μεταξύ τους τα τμήματα του όλου.

Ο ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΡΜΗΣΗ

Αυτό το ύφος μάθησης είναι παρόμοιο με την εστίαση και το σάρωμα. Ο Kagan (1971) υποστηρίζει πως ένα παιδί που δεν σκέφτεται εναλλακτικούς τρόπους λύσης ενός προβλήματος, είναι πιο πιθανό να καταλήξει στην πρώτη πιθανή λύση που θα του έρθει στο μυαλό. Αυτή η στρατηγική όμως είναι πιο πιθανό να το οδηγήσει στην αποτυχία σε σχέση με κάποιο παιδί που είναι πιο στοχαστικό.

Ενηλικίωση και ανάπτυξη(30/30)

Η ΑΚΑΜΨΙΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΚΑΜΨΙΑ

Μερικοί μαθητές είναι αυστηροί και άκαμπτοι στην προσέγγισή τους στη μάθηση από τη στιγμή που θεωρούν πως έχουν ανακαλύψει τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν καλύτερα και θέλουν να το εφαρμόσουν συνέχεια. Αυτό όμως από μόνο του δημιουργεί κάποια προβλήματα τα οποία δεν μπορούν να επιλυθούν με το συνηθισμένο καθιερωμένο τρόπο.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γιώργος Κ. Ζαρίφης.
«Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση, Δια βίου Μάθηση: Θεωρία και Πράξη. Ενότητα 5.
Ενηλικίωση και ανάπτυξη». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014.

Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS175/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Γεωργία Μπουρουτζή
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

